

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI STOWARZYSZENIA FEDERACJA ZIELONYCH „GAJA” W 2022 ROKU

Nazwa, adres, dane dotyczące członków zarządu i celów statutowych organizacji:

Federacja Zielonych „GAJA” ul. 5 Lipca 45 70-374 Szczecin Nr KRS 0000200941 Data wpisu do Rejestru Stowarzyszeń: 03.11.1993 rok. www.gajanet.pl

Zarząd organizacji:

Prezes: dr inż. Jakub Skorupski

Wiceprezes: Aneta Kozłowska

Sekretarz: Agnieszka Plich

Komisja Rewizyjna:

Miłosz Śmietana

Magdalena Szenejko

Paweł Stańczak

Główne cele działania organizacji:

- ochrona przyrody i ochrona środowiska,
- działania na rzecz rozwoju, podnoszenia świadomości społecznej i promocji przyjaznych środowisku postaw społecznych (m.in. zrównoważonego rozwoju, neutralności klimatycznej, zrównoważonej konsumpcji, zdrowego stylu życia, sprawiedliwego handlu, prosumeryzmu energetycznego, zrównoważonego rolnictwa i rybołówstwa oraz zrównoważonej turystyki),
- ochrona praw zwierząt,
- ochrona dziedzictwa kulturowego na obszarach przyrodniczo cennych,
- wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego,
- inicjowanie, popieranie i uczestniczenie w badaniach naukowych zmierzających do poprawy stanu środowiska naturalnego,
- promocja i organizacja wolontariatu,
- współudział w kształtowaniu i realizacji polityki ochrony przyrody i ochrony środowiska Polski i Unii Europejskiej.

Zasady, formy i zakres działalności statutowej:

Federacja realizuje swoje cele poprzez prowadzenie działalności nieodpłatnej i odpłatnej, w szczególności poprzez:

- realizacja działań biernej i czynnej ochrony przyrody,

- prowadzenie i wspieranie działalności informacyjnej, internetowej, wydawniczej, promocyjnej, medialnej i organizacyjnej,
- prowadzenie działalności doradczej, strażniczej i monitoringowej,
- prowadzenie działalności edukacyjnej i szkoleniowej,
- prowadzenie działalności rolniczej,
- organizowanie spotkań, seminariów i konferencji,
- inicjowanie, organizowanie i prowadzenie działalności badawczej i wdrożeniowej, rozwijanie ukierunkowanych badań naukowych,
- wykup, dzierżawę lub stosowanie innych form opieki w stosunku do obszarów przyrodniczo cennych,
- opracowywanie i wdrażanie projektów, ekspertyz, badań, prognoz i programów dotyczących realizacji celów statutowych,
- ustanawianie funduszy, nagród i stypendiów oraz dysponowanie nimi,
- uczestniczenie w postępowaniach administracyjnych, sądowych i sądowno-administracyjnych w zakresie spraw związanych z celami statutowymi,
- współpraca z organami władzy publicznej, samorządami, środkami masowego przekazu oraz podmiotami gospodarczymi, a także inicjowanie partnerstwa międzysektorowego w zakresie realizacji celów statutowych,
- współpraca z organizacjami, instytucjami i osobami w kraju i za granicą,
- aktywizacja społeczeństwa, wspieranie proekologicznych inicjatyw obywatelskich oraz promowanie i organizowanie wolontariatu działającego na rzecz ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju oraz budowania społeczeństwa obywatelskiego.

Dopuszcza się stosowanie innych form działalności, służących realizacji celów Federacji.

Aktywność zewnętrzna Stowarzyszenia:

- członkostwo i Zarząd Coalition Clean Baltic,
- członkostwo i Zarząd European Green Belt Association e.V.,
- członkostwo w Polskiej Zielonej Sieci,
- Regionalna Rada Ochrony Przyrody przy Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie,
- Regionalna Komisja ds. Ocen Oddziaływania na Środowisko w Szczecinie,
- Zespół wpierający prace w zakresie projektowania rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa ze środków europejskich na lata 2021-2027 przy Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- Zespół Lokalnej Współpracy dot. opracowania planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 przy Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska,
- Rada Naukowa Polskiego Towarzystwa Genetyki Konserwatorskiej LUTREOLA,
- The Working Group on Invasive Alien Species (WGIAS) Komisji Europejskiej,
- The Technical Working Group (TWG) for the review of the BAT reference document for the Intensive Rearing of Poultry or Pigs (IRPP BREF) Komisji Europejskiej.

DZIAŁALNOŚĆ STOWARZYSZENIA PROWADZONA W 2022 ROKU

Projekt „Aleje jako ostoje bioróżnorodności. Ochrona alej przydrożnych, jako korytarzy ekologicznych i siedlisk przyrodniczych w celu zachowania bioróżnorodności na terenie województwa zachodniopomorskiego oraz powiatu Vorpommern-Greifswald” (INT142)

Cel projektu:

Celem projektu jest zachowanie różnorodności biologicznej poprzez podniesienie świadomości i wiedzy na temat znaczenia zadrzewień przydrożnych jako siedlisk przyrodniczych i korytarzy ekologicznych. Zamyśłem projektu jest spowodowanie poszerzenia wiedzy zarządców dróg odnośnie zarządzania alejami. Projekt koncentruje się na zadrzewieniach liniowych Pomorza Zachodniego oraz Meklemburgii-Pomorza Przedniego zakładając wykonanie waloryzacji zasobów przyrodniczych przy drogach wojewódzkich (województwo zachodniopomorskie) oraz powiatowych (powiat Vorpommern-Greifswald) w tym alej z oceną ich stanu, co pozwoli na zaplanowanie długoterminowej ochrony. Po-prawa stanu zadrzewień przydrożnych spowoduje stabilizację dla miejsc bytowania gatunków zwierząt korzystających z drzew jako miejsc gniazdowania, żerowania, schronienia lub szlaku komunikacyjnego oraz występowania gatunków porostów i grzybów związanych z drzewami.

Działania:

Zadania realizowane w projekcie to m.in. opracowanie koncepcji, utrzymania i ochrony zadrzewień przydrożnych dla województwa zachodniopomorskiego oraz powiatu Vorpommern-Greifswald, która pozwoli na wysoki poziom planowania, kształtowania i utrzymania alei w tych regionach oraz wypracowanie wspólnych standardów dla ochrony i utrzymania zieleni przydrożnej. Modelowo wykonane konserwacje oraz oznakowanie drzew wpłyną na poprawę bezpieczeństwa na drogach.

Projekt przyczyni się do zwiększenia świadomości i wzbogacenia wiedzy uczestników na temat alej przydrożnych (tj. zarządców dróg, urzędników zajmujących się zadrzewieniami, mieszkańców regionu) poprzez wizyty studyjne, praktyczne szkolenie w zakresie oceny stanu zdrowotnego drzew oraz uroczyste posadzenie alei transgranicznej. Wydarzenia te, jak również planowane konferencje i spotkania z zarządcami dróg będą służyły wymianie doświadczeń i dobrych praktyk między uczestnikami. Rezultatem tych spotkań będzie wspólne wypracowanie wytycznych, które ułatwią zarządcom dróg m.in. wybór wykwalifikowanych wykonawców pielęgnacji oraz nasadzeń drzew. Dzięki partnerowi niemieckiemu polscy uczestnicy otrzymają inspirację i wiedzę z najlepiej dbającego o aleje landu Niemiec – Meklemburgii-Pomorza Przedniego.

Symbolicznym wydarzeniem będzie wspólne posadzenie alei transgranicznej. Będzie to już drugie tego typu wydarzenie w naszym województwie, którego pomysłodawcą był kilka lat temu pan Ingo Lehmann z meklembursko-pomorskiego Ministerstwa Środowiska.

1. Opracowanie koncepcji utrzymania, rozwoju i ochrony zadrzewień przydrożnych dla województwa zachodniopomorskiego oraz dla powiatu Vorpommern-Greifswald, w tym: wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej przydroży dróg wojewódzkich województwa zachodniopomorskiego (2 111,04 km), wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej przydroży dróg powiatowych w powiecie Vorpommern-Greifswald (556 km), wykonanie ekspertyz dendrologicznych i przyrodniczych z zakresu ornitofauny, herpetofauny, entomofauny, mykologii oraz lichenologii na długości 400 km dróg.

2. Wypracowanie standardów dla utrzymania i ochrony zadrzewień przydrożnych, w tym: szkolenie praktyczne z diagnozy stanu zdrowotnego dla drogowców, wizyty studyjne (po stronie polskiej i niemieckiej), konferencje.
3. Działania ochronne: pielęgnacje najcenniejszych odcinków alej po stronie polskiej i niemieckiej, uroczyste posadzenie alei transgranicznej na reprezentatywnym odcinku drogi (po stronie polskiej i niemieckiej 50 drzew), oznakowanie drzew alejowych kolorblaskami na najbardziej newralgicznych odcinkach dróg.

W ramach projektu realizowana jest współpraca pomiędzy zarządami dróg, administracją, jednostkami samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną przyrody w Polsce i Niemczech.

Czas realizacji: 02.2019-12.2022.

Zasięg: Polska, Niemcy.

WWW: <https://aleje-alleen-pomerania.eu/>, <https://gajanet.pl/projekty/aleje-jako-ostojie-bioroznorodnosci-ochrona-alej-przydroznych-jako-korytarzy-ekologicznych-i-siedlisk-przyrodniczych-w-celu-zachowania-bioroznorodnosci-na-terenie-województwa-zachodniopomorskiego-oraz/>

Finansowanie: Programu Współpracy Interreg VA Meklemburgia-Pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska 2014-2020, Narodowy Instytut Wolności Program PROO, wsparcie finansowe Baltic Sea Conservation Fundation oraz środki własne stowarzyszenia Federacji Zielonych „GAJA”.

Projekt „Ochrona muraw kserotermicznych w polsko-niemieckim obszarze przygranicznym” (INT162)

Cel projektu:

Poprawa i utrzymanie różnorodności biologicznej muraw kserotermicznych, zacieśnienie współpracy pomiędzy podmiotami zajmującymi się ochroną przyrody oraz poszerzenie wiedzy wśród społeczności nt. potrzeby i sposobów ochrony siedlisk kserotermicznych.

Działania:

- 1) przeprowadzenie działań ochronnych na murawach kserotermicznych na łącznej powierzchni około 70 ha (wypasu owiec, usuwania zarośli i koszenia - w terminach i z częstotliwością uzależnionymi od potrzeb danego siedliska),
- 2) opracowanie wspólnej metodyki inwentaryzacji muraw ujętych w projekcie na podstawie zebranych zasad obowiązujących w Polsce oraz Brandenburgii i Meklemburgii;
- 3) promocja projektu oraz ogólnych informacji o murawach kserotermicznych (na stronie internetowej, w prasie regionalnej, na miejscu zabiegów w formie tablic informacyjnych oraz poprzez wydruk i rozpowszechnienie ulotek).

Efekty: Osiągniętymi efektami projektu w 2022 r. były:

- 1) poprawa stanu zachowania siedlisk murawowych – chronionych zgodnie z załącznikiem I Dyrektywy Siedliskowej poprzez wykonywanie działań ochrony czynnej, w tym:

- ręczne wykoszenie łącznej powierzchni 22,34 ha muraw kserotermicznych po stronie polskiej,
  - usunięcie zarośli (odkraczanie) wraz z usunięciem biomasy z łącznej powierzchni 20,46 ha muraw kserotermicznych po stronie polskiej,
  - transgraniczny kwaterowy wypas owiec, w tym na łącznej powierzchni 12 ha (w dwóch cyklach: wiosennym i jesiennym) po stronie polskiej,
- 2) poprzez regularne spotkania zacieśniono współpracę pomiędzy partnerami projektu i podmiotami/ jednostkami zaangażowanymi w ochronę przyrody – muraw kserotermicznych po stronach polskiej i niemieckiej, w tym:
- na podstawie wspólnej metodyki inwentaryzacji muraw z terenu Polski (województwa zachodniopomorskiego oraz Niemiec (Brandenburgii i Meklemburgii) zmapowano i oceniono stan wszystkich muraw przed i po zabiegach wykonanych w latach 2020-2022,
  - opracowano raportu podsumowujący skuteczność przeprowadzonych w projekcie działań i zamieszczono go w sposób ogólnodostępny na stronie internetowej <http://gajanet.pl/projekty/ochrona-muraw-kserotermicznych-w-polsko-niemieckim-obszarze-przygranicznym/>;
- 3) dokonano promocji projektu oraz ogólnych informacji o murawach kserotermicznych wśród lokalnej i regionalnej społeczności (polsko-niemieckiej), tj.:
- na bieżąco prowadzono, uzupełniano i aktualizowano stronę internetową Federacji Zielonych „GAJA” w domenie www.gajanet.pl wraz ze specjalną dwujęzyczną podstroną dotyczącą samego projektu,
  - w terenie posadowiono 4 tablice informacyjne, ogólnodostępne dla mieszkańców oraz turystów,
  - w polsko-niemieckiej prasie regionalnej opublikowano informacje o projekcie, tj. 30.11.2022 w Kurierze Szczecińskim (str. 8), a także 24.12.2022 w Uckermark Kurier (str. 24) i Nordkurier (str. 20),
  - prelekcje o projekcie i murawach kserotermicznych zaprezentowano podczas: (1) dwudniowego wydarzenia pn. „Tworzenie polsko-niemieckiej sieci kooperacji osób zaangażowanych społecznie w ochronę przyrody w Dolinie Dolnej Odry” zorganizowanym przez Nationalpark Unteres Odertal wraz z partnerami w ramach projektu pn. Przyroda bez granic w unikalnej Dolinie Dolnej Odry” INT135 (13-14.05.2022), (2) gry terenowej EKOPATROL organizowanej przez Stowarzyszenie Dmuchawiec Goleniów (09.07.2022), (3) webinarium pn. „Praktyczne działania i doświadczenia w zakresie ochrony i utrzymania stanowisk muraw kserotermicznych w Dolinie Dolnej Odry (w Polsce i Niemczech)” organizowanego wspólnie przez Nationalpark Unteres Odertal i Federację Zielonych „GAJA” (25.10.2022),
  - w dniach 25.05.2022 i 16.09.2022 przedstawiciele Federacji Zielonych „GAJA” uczestniczyli w wizytach studyjnych zorganizowanych przez niemieckich partnerów projektu,
  - materiały promocyjne projektu (ulotki, broszura i plakaty) były rozdysponowywane podczas wszystkich wydarzeń, konferencji, spotkań, w których uczestniczyli przedstawiciele Stowarzyszenia. Przekazano je także do Transgranicznego Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Zalesiu oraz rozesłano do 32 szkół w województwie zachodniopomorskim.

Czas realizacji: 01.07.2019-31.12.2022

Zasięg: międzynarodowy (polsko-niemiecki). Przy czym Federacja Zielonych „GAJA” realizuje projekt w zasięgu regionalnym, tj. na terenie województwa zachodniopomorskiego, natomiast partnerzy niemieccy: Powiat Vorpommern-Greifswald na terenie *Meklemburgii* oraz Stowarzyszenie utrzymania krajobrazu Uckermark-Schorfheide e.V. na terenie Brandenburgii.

WWW: <https://gajanet.pl/projekty/ochrona-muraw-kserotermicznych-w-polsko-niemieckim-ob-szarze-przygranicznym/>

Finansowanie: Program Współpracy INTERREG V A Meklemburgia-Pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska w ramach celu „Europejska Współpraca Terytorialna” Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Projekt realizowany był także przy wsparciu Baltic Sea Conservation Foundation (BaltCF) środki własne stowarzyszenia Federacji Zielonych „GAJA”.

Projekt: „Centrum Norki Europejskiej - modelowy system działań w zakresie ochrony przyrody w dobie pandemii COVID-19 (2021-2022)”

Cel projektu:

Opracowanie i wdrożenie skutecznych metod i narzędzi ochrony biernej ex situ jednego z najbardziej zagrożonych wymarciem gatunków ssaków – norki europejskiej *Mustela lutreola*, poprzez stworzenie wirtualnego Centrum Norki Europejskiej. Centrum stanowić ma platformę internetową, działającą jako hub informacyjny i think tank oparty o nowoczesne rozwiązania cyfrowe, zabezpieczające międzynarodową współpracę i promocję ochrony gatunku w warunkach ostrych epidemicznych. Projekt przyczynić ma się nie tylko do utrzymania współpracy i aktywności edukacyjnej we wskazanym zakresie, ale również do podniesienia jakości, zasięgu i wydajności realizowanych działań, dzięki zastosowaniu technik cyfrowych, elektronicznych środków przekazu i komunikacji, a także skatalogowaniu i digitalizacji zasobów bibliograficznych i muzealnych oraz ich udostępnieniu w ogólnodostępnej internetowej bazie danych.

Działania:

1. Promocja idei ochrony krytycznie zagrożonej wymarciem norki europejskiej *Mustela lutreola*.
2. Stworzenie ogólnodostępnej platformy internetowej „Centrum Norki Europejskiej” w języku polskim, niemieckim i angielskim, dedykowanej międzynarodowej współpracy w zakresie biologii konserwatorskiej norki europejskiej www.europeanminkcentre.org.
3. Prowadzenie i rozwijanie współpracy pomiędzy partnerami z Polski i z Niemiec w zakresie ochrony przyrody (transfer wiedzy typu *know what* i *know how*, wymiana doświadczeń, wsparcie eksperckie, wzajemna promocja podejmowanych działań).
4. Skatalogowanie i digitalizacja zasobów bibliograficznych i muzealnych poświęconych norkie europejskiej.

Czas realizacji: 03.2021. – 08.2022

WWW: <https://gajanet.pl/projekty/centrum-norki-europejskiej-modelowy-system-dzialan-w-zakresie-ochrony-przyrody-w-dobie-pandemii-covid-19/>

Finansowanie: Fundusz Małych Projektów Interreg VA Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności w ramach programu RITA – Przemiany w regionie, realizowanego przez Fundację Edukacja dla Demokracji oraz programu Study Tours to Poland, realizowanego przez Fundację Liderzy Przemian oraz środki własne stowarzyszenia Federacji Zielonych „GAJA”.

Projekt: „Transfer wiedzy i doświadczeń w zakresie dobrych praktyk w promocji i wdrażaniu kodeksu dobrych praktyk rolniczych przez sektor pozarządowy w Polsce i na Białorusi”

Cel projektu:

Celem projektu jest podniesienie wiedzy i kompetencji personelu partnerów w zakresie najlepszych praktyk w ochronie środowiska w rolnictwie stosowanych w Polsce i Białorusi, pogłębienie współpracy pomiędzy wymienionymi podmiotami w zakresie działań na rzecz ochrony środowiska w rolnictwie, rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz funkcjonowania w warunkach pandemii oraz opracowanie wspólnego, polsko-białoruskiego kodeksu dobrych praktyk rolniczych ograniczających emisję zanieczyszczeń i odorantów w wyniku działalności rolniczej.

Działania w ramach projektu:

1. Webinarium nt. roli NGO’ów w wypracowywaniu, promocji i wdrażaniu najlepszych praktyk w ochronie środowiska w rolnictwie w Białorusi
2. Seminaria w celu wypracowania wspólnego Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych,
3. Konsultacje na rzecz w zakresie podnoszenia wiedzy i kompetencji sektora pozarządowego realizującego działania w zakresie ochrony środowiska w działalności rolniczej oraz wspierania modelu rolnictwa zrównoważonego,
4. Doposażenie sprzętowe w związku z wykorzystaniem komunikacji zdalnej i narzędzi cyfrowych w ramach realizowanej działalności,
5. Wyposażenie w środki ochrony osobistej w związku z pandemią wirusa SARS-CoV-2 organizacji partnerskiej,
6. Wizyta studyjna w modelowym gospodarstwie ekologicznym w Polsce.

Termin: 08.2021 – 05.2022

WWW: <https://gajanet.pl/projekty/transfer-wiedzy-i-doswiadczen-w-zakresie-dobrych-praktyk-w-promocji-i-wdrazaniu-kodeksu-dobrych-praktyk-rolniczych-przez-sektor-pozarzadowy-w-polsce-i-na-bialorusi/>

Finansowanie: Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności w ramach programu RITA – Przemiany w regionie, realizowanego przez Fundację Edukacja dla Demokracji oraz programu Study Tours to Poland, realizowanego przez Fundację Liderzy Przemian oraz środki własne stowarzyszenia Federacja Zielonych „GAJA”.

Projekt „Opracowanie wspólnego polsko-niemieckiego systemu transgranicznego monitoringu ornitologicznego w rejonie ujścia Odry i w obszarze pogranicza na zachód od Szczecina”

Cel projektu: Głównym celem projektu jest opracowanie podstaw i wytycznych dla wspólnego systemu polsko-niemieckiego transgranicznego monitoringu ornitologicznego w ujściu Odry i obszarze przygranicznym na zachód od Szczecina. Na podstawie uzyskanych wyników zostanie opracowany zarys wspólnego (z udziałem obu Partnerów) projektu monitoringu ornitologicznego dla obszaru Zalewu Szczecińskiego i pogranicza na wysokości miasta Szczecin.

Działania w ramach projektu:

1. Uzgodnienie i ujednolicenie metodologii monitoringu.
2. Przygotowanie i przeprowadzenie Seminarium nt. unifikacji systemu monitoringu ptaków w niemieckiej i polskiej części regionu Zalewu Szczecińskiego.
3. Przygotowanie i przeprowadzenie wspólne polsko-niemieckiego liczenie ptaków lęgowych na pograniczu gmin Dobra, Kołbaskowo i Szczecin oraz ptaków migrujących i zimujących w rejonie Zalewu Kamieńskiego i Dziwnej.
4. Przeprowadzenie analizy danych z monitoringu i identyfikacja obszarów problemowych.
5. Przygotowanie i przeprowadzenie konferencji prezentującej wyniki projektu, pn. "Perspektywy polsko-niemieckiego monitoringu ptaków w rejonie ujścia Odry".
6. Opracowane sprawozdania z monitoringu.
7. Najważniejszym efektem powinno być opracowanie wspólnego polsko-niemieckiego systemu monitoringu ptaków w rejonie ujścia Odry (Zalew Szczeciński).

Termin: 05.2021 – 09-2022 r.

WWW: <https://gajonet.pl/projekty/opracowanie-wspolnego-polsko-niemieckiego-systemu-transgranicznego-monitoringu-ornitologicznego-w-rejonie-ujscia-odry-i-w-obszarze-pogranicza-na-zachod-od-szczecina-2021-2022/>

Finansowanie: Unia Europejska ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz budżetu państwa (Fundusz Małych Projektów w ramach Programu Współpracy Interreg V A Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia / Polska w Euroregionie Pomerania) i środki własne stowarzyszenia Federacja Zielonych „GAJA”.

Projekt: „Monitoring funkcjonowania ferm wielkoprzemysłowych w Polsce”

Cel projektu:

Niniejszy projekt jest kontynuacją inicjatywy *Prawo do czystego środowiska prawem człowieka* i obejmuje działania w ramach projektu *Strengthening the execution of the environmental and agri-culture law in regards to industrial animal farming*. Projekt ma za zadanie wyeliminować szkodliwe praktyki przemysłowych ferm zwierząt w wymiarze przyrodniczym i socjoekonomicznym.

Działania:

1. Uczestnictwo w postępowaniach administracyjnych związanych z funkcjonowaniem ferm wielkoprzemysłowych. W działaniu niniejszym zwracamy szczególną uwagę na przestrzeganie przepisów prawa krajowego, unijnego i międzynarodowego w zakresie działalności ferm, a także monitorujemy implementację dyrektyw unijnych i Konwencji Helsińskiej w przedmiotowym zakresie do prawa polskiego.
2. Działania medialne związane z ukazywaniem wpływu sektora wielkoprzemysłowej produkcji zwierzęcej na środowisko przyrodnicze Morza Bałtyckiego.

3. Uczestnictwo w spotkaniach, konferencjach, warsztatach, seminariach związanych z wpływem rolnictwa na Bałtyk.
4. Monitoring implementacji Bałtyckiego Planu Działań oraz znowelizowanego Aneksu III do Konwencji Helsińskiej w Polsce.
5. Współpraca z HELCOM przy opracowaniu kryteriów uznawania i wykreślania punktowych źródeł zanieczyszczeń rolniczych z listy Hot Spotów bałtyckich.
6. Promocja dobrych praktyk w sektorze wielkoprzemysłowej produkcji zwierzęcej.

Efekty:

1. Przygotowanie i prowadzenie strony internetowej <http://ccb-industrialanimalfarming.eu/>.
2. Uczestnictwo w postępowaniach administracyjnych związanych z funkcjonowaniem ferm wielkoprzemysłowych w Polsce.
3. Uczestnictwo w konferencjach, seminariach i spotkaniach międzynarodowych.
4. Monitoring szczególnie trudnej i precedensowej sytuacji, jaka zaistniała w związku z oczywistym dysonansem między podpisaną (9 kwietnia 1992 r.) i ratyfikowaną (24 czerwca 1999 r.; wejście w życie – 5 lutego 2000 r.) przez stronę polską Konwencją o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego z 1992 r. a obowiązującym w Polsce stanem prawnym (brak implementacji nad-mienionego dokumentu).
5. Współpraca z HELCOM w zakresie ustanowienia kryteriów ogłaszania i odwoływania Hot Spotów rolniczych ze źródeł punktowych.
6. Wyjazdy terenowe i przegląd najnowszej literatury w celu poszukiwania dobrych praktyk na fermach wielkoprzemysłowych.

Czas realizacji: Projekt jest zadaniem długoterminowym.

Zasięg: międzynarodowy.

WWW: <http://ccb-industrialanimalfarming.eu/>

Finansowanie: środki własne stowarzyszenia Federacja Zielonych „GAJA”.

Opieka nad zabytkowym parkiem naturalistyczno-krajobrazowym „Dolina Miłości”:

Cel działań:

Użytkowanie zrewitalizowanego, zabytkowego parku o powierzchni ok. 76 ha w sposób umożliwiający utrzymanie jego wartości kulturowych (elementów kompozycyjnych) i przyrodniczych oraz udostępnienie obiektu dla ruchu turystycznego po ściśle wyznaczonym szlaku.

Działania:

1. przeprowadzenie prac utrzymaniowych (konserwatorskich) względem infrastruktury turystycznej oraz wycinka drzew stanowiących zagrożenie dla ruchu turystycznego,
2. realizacja projektu pn. „Ochrona muraw kserotermicznych w polsko-niemieckim obszarze przygranicznym” (INT162) na murawie kserotermicznej w parku o powierzchni 0,34 ha (koszenie i usuwanie krzewów z murawy),

3. pozyskanie mecenatu, dzięki któremu sfinansowano część prac konserwatorskich, dokonano wymiany części infrastruktury turystycznej oraz zorganizowano wydarzenia kulturalne,
4. promocja parku na stronach internetowych www.dolinamilosci.pl oraz Facebook Doliny Miłości,
5. kampania medialna dotycząca użytkowania parku oraz pomówień w tym zakresie.

Efekty:

Osiągniętymi efektami prac w 2022 r. były:

- wycinka 57 drzew niebezpiecznych wzdłuż udostępnionego szlaku pieszego wytypowanych na przełomie lat 2020-2021 oraz 3 drzew wytypowanych w 2022 r.,
- z uwagi na skutki orkanów, dla bezpieczeństwa użytkowników – oficjalnie zamknięto park dla zwiedzających w okresie 22.02-23.04.2022,
- udrożnienie całej trasy, tj. ponad 4 km szlaku turystycznego z zalegających złomów, wywrotów i drzew niebezpiecznych będących skutkami orkanów z okresu styczeń-luty 2022 r. (wycinka 27 drzew zwisających nad szlakiem),
- zabezpieczenie wejść na „zamknięte” fragmenty szlaków turystycznych poprzez montaż szlabanów oznaczonych tabliczkami informacyjnymi,
- utrzymanie 11 przystanków w parku poprzez: koszenie i pielenie roślinności zielnej, uprzątnięcie zaśmieci, konserwację elementów drewnianych np. Diabelskiego Mostu (wymiana desek) czy naprawa stołu wiat przy wejściu do parku i na Wzgórzu Pamięci, montaż nowych stopni i barierek drewnianych schodów przy wejściu do parku od strony Zatoni Dolnej na Wzgórze Baszta, elementów pergoli przy stawach Adama i Ewy oraz 8 ławek z oparciami, uprzątnięcie zniszczonych elementów infrastruktury, posadowienie 2 tablic pamiątkowych dedykowanych dr Bożenie Prajs, wybranie naniesionego materiału (piasku z roślinnością) ze stawu Ewy oraz zabezpieczenie wjazdu studzienki z ujęcia wody ze źródła (za stawem Ewy),
- utrzymanie murawy kserotermicznej o powierzchni 0,34 ha poprzez 4-krotne usuwanie krzewów oraz wykoszenie,
- uzyskanie zezwoleń Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie na usunięcie wszystkich drzew stwarzających zagrożenie dla osób poruszających się wzdłuż udostępnionego szlaku i drogi gminnej (dotyczyło 310 okazów drzew zinwentaryzowanych w 2022 r. wspólnie z przedstawicielami Nadleśnictwa Chojna),
- organizacja wydarzeń kulturalnych: 13.04.2022 odsłonięcie tabliczki upamiętniającej dr Bożenę Prajs i pożegnanie Małgorzaty Villermouz (byłego opiekuna parku), 23.10.2022 „Jesienne Spotkanie z Kulturą w Parku” obejmujące spacer z poezją Heleny Raszki oraz koncert Duetu Compadres w świetlicy wiejskiej Zatoni Dolnej.

Czas realizacji: 2008-2022.

Zasięg: regionalny.

WWW: <https://dolinamilosci.pl/>

Finansowanie: środki własne stowarzyszenia Federacji Zielonych „GAJA”, mecenat Pana Tomasza Kowalczyka oraz wolontariat mieszkańców Zatoni Dolnej oraz zainteresowanych parkiem osób.

Projekt „Polska łąka”

Cel projektu: ochrona gruntów cennych przyrodniczo przed nadmierną sukcesją oraz rewitalizacja zaniedbanych łąk.

Od 2010 roku realizowany był program rolnośrodowiskowy obejmujący następujące pakiety:

1. Rolnictwo ekologiczne wariant trwałe użytki zielone
2. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000, warianty: ochrona siedlisk lęgowych ptaków, szuwary wielkoturzycowe oraz murawy ciepłolubne.

W 2015 po zakończeniu 5 – letniego okresu zobowiązania, przystąpiono do nowego programu rolnośrodowiskowo-klimatycznego z następującymi pakietami:

1. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000, warianty: zalewowe łąki selernicowe i słonorośla, murawy, półnaturalne łąki świeże, ekstensywne użytkowanie na OSO.

Kolejna edycja programu rolno-środowiskowo-klimatycznego rozpoczęła się w 2020 r. z następującym pakietem:

1. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000, wariant. Półnaturalne łąki wilgotne.

Działania w ramach projektu:

Zarządzanie gospodarstwem rolnym, dzierżawionym od Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, położonym w gminie Goleniów obręb Święta, polegające na:

- corocznym sporządzaniu deklaracji podatkowych na podatek rolny,
- przygotowywaniu wniosków o płatności,
- śledzeniu wszelkich zmian w przepisach prawnych, mających wpływ na gospodarowanie zgodnie z zasadami ochrony przyrody oraz możliwości uzyskiwania dopłat,
- organizowaniu i nadzorowaniu prac polowych,

Efekty:

Najważniejszym uzyskanym efektem jest odtworzenia i utrzymywanie ok. 70 ha zdegradowanych trwałych użytków zielonych. Działanie to umożliwia powstrzymanie nadmiernej sukcesji roślinności niepożądanej oraz, ze względu na opóźniony termin koszenia, ochronę gatunków cennych przyrodniczo, zawiązanych z otwartymi ekosystemami łąkowymi. Dzięki corocznemu koszeniu zaniedbane łąki zostaną odtworzone, a to z kolei pozwoli na podniesienie poziomu bioróżnorodności.

Kolejnym efektem prowadzenia działalności rolniczej jest możliwość ubiegania się o unijne dopłaty do gruntów rolnych.

Termin: projekt jest zadaniem długoterminowym.

WWW: <https://gajanet.pl/projekty/polska-laka/>

Finansowanie: środki własne stowarzyszenia Federacja Zielonych „GAJA”.